

Kuntavaalitavoitteet 2021

Johdanto

NYTKISin päätavoitteet vuoden 2021 kuntavaaleissa ovat vihapuheen sukupuolittuneisuuden hillitseminen, antirasistinen toiminta, intersektionaalinen näkökulma kaikessa päätöksenteossa, kuntien sukupuolitietoisien budjetoinnin edistäminen sekä erityisesti naisvaltaisten alojen työolojen parantaminen.

Vuonna 2020 alkaneen koronakriisin vuoksi tulevan kuntavaalikauden yksi tärkeimpiä tavoitteita on tukea naisvaltaisia hoiva-aloja, varhaiskasvatusta ja perusopetusta sekä mahdollistaa sukupuolitietoisien budjetoinnin käyttöönoton edistämistä jokaisessa Suomen kunnassa. Koronapandemian ja sen hillitsemiseksi tehtyjen toimenpiteiden sukupuolivaikutukset on arvioitava ja lomautusten sijaan vahvistettava kuntien palveluverkkoa ja huolehdittava mm. oppimiseröjen kaventamisesta. NYTKISin tavoitteena on vaikuttaa puolueiden ja naisjärjestöjen kuntavaalitavoitteisiin, jotta asettamiemme tavoitteiden vaikuttavuus on yhteisesti jaettu.

1. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö kunnissa

Jotta päättäjät voivat tehdä sukupuolten tasa-arvoa edistäviä päätöksiä, on sukupuoli-vaikutukset arvioitava etukäteen. Tätä varten päättäjillä tulee olla kaikki tarvittava tieto päätöksenteon tueksi. Tasa-arvolain mukaan viranhaltijoiden ja kuntapäättäjien on huomioitava sukupuolten tasa-arvo kaikessa päätöksenteossa. Viranhaltijoille ja kuntapäättäjille tarjotaan koulutusta tasa-arvosta ja sukupuolivaikutusten arvioinnista.

Sukupuolitietoinen budjetointi edistää sukupuolten tasa-arvon toteutumista kunnissa. Jotta menetelmä saadaan käyttöön ympäri Suomen, voidaan se käynnistää pilottityyppisesti, mistä

on kokemuksia mm. Helsingin kaupungin pilotoinnista.

Jokaisessa kunnassa tulee olla ajantasaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Jokaiseen kuntaan perustetaan tasa-arvotoimikunta. Kuntien tasa-arvotyö on läpinäkyvää ja kuntalaisten helposti saavutettavissa. Kunnissa seurataan aktiivisesti oppilaitosten ja varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelua ja sen vaikuttavuutta.

Siksi vaadimme, että:

- Kuntien toimielinten puheenjohtajuuksista päätettäessä asetetaan tavoitteeksi sukupuolten tasa-arvoinen edustus.
- Kunnat laativat tasa-arvo-ohjelman.
- Kaikissa kunnissa on yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotoimikunnat.
- Kunnat sitoutuvat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien laadintaan.
- Kunnat allekirjoittavat Eurooppalaisen

tasa-arvon peruskirjan ja toimeenpanevat sitä aktiivisesti.

- Turvataan nuoriso- ja vammaisneuvostojen toiminta ja rooli päätöksenteossa.
- Kunnat tukevat alueellaan tasa-arvotyötä tekeviä järjestöjä.
- Kotouttamistoiminnassa kunnat kiinnittävät erityistä huomiota maahanmuuttajanaisten kotouttamiseen.
- Kunnissa järjestetään täydennyskoulutusta budjetoinnista viranhaltijoille ja arvioidaan kunnan toiminnan tilastointia sukupuolen mukaan tasa-arvoisen tietopohjan takaamiseksi.
- Jokaisessa Suomen kunnassa käynnistetään sukupuolitietoisin budjetoinnin pilottihanke.
- Jokaisessa Suomen kunnassa sukupuolivaikutusten ennakoarviointi on oleellinen osa päätöksenteon pohjaksi tehtävää valmistelutyötä.

2. Kasvatus ja koulutus

Kasvatus ja koulutus toimialana on yksi suurimmista tasa-arvon edistäjistä kunnissa ja koko yhteiskunnassamme. Tasa-arvoisella ja laadukkaalla varhaiskasvatuksella ja koulutuksella luomme hyvinvointia ja pidämme huolen siitä, että jokainen lapsi ja nuori saa tarvittavan koulutuksen kohti tulevaisuuden työelämää. Tavoitteena on purkaa oppimistulosten ja koulutustaustan segregatiota. Varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa työskentelee pääsääntöisesti pienipalkkaisia naisia yhteiskuntamme kannalta merkittävimmissä tehtävissä. On tärkeää huolehtia varhaiskasvatuksen ja opetusalan ammattilaisten työssä jaksamisesta, riittävästä palkasta ja inhimillisistä työskentelyolosuhteista.

Siksi vaadimme että:

- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat jalkautetaan osaksi peruskoulua, varhaiskasvatusta ja toista astetta.
- Seksuaalikasvatuksen saavutettavuus ja laatu taataan jokaisessa Suomen kunnassa.
- Sukupuolisensitiivisen varhaiskasvatuksen

tukemiseksi järjestetään täydennyskoulutusta varhaiskasvatuksen henkilökunnalle.

- Kouluihin laaditaan rasisminvastainen strategia. Antirasistisen toiminnan tukemiseksi järjestetään koulutusta sekä varhaiskasvatuksen että koulun henkilökunnalle.
- Sukupuolen moninaisuus on luonteva osa koulujen arkea ja sateenkaarinuorten hyvinvoinnista huolehditaan, ja heihin kohdistuvaa kiusaamista ehkäistään johdonmukaisesti.

3. Kunnat työnantajina

Kunta työnantajana on merkittävä naisennemistöisten alojen työllistäjä. Jotta samapalkkaisuus ja palkkatasa-arvo kuntatasolla toteutuu, on palkoista ja työehdoista neuvoteltava kokonaisuutena. Palkanmäärityksen käytänteiden yksinkertaistaminen ja byrokratian keventäminen sekä tehtävien vaatuuksien arviointi yli työehtosopimusrajojen ovat keinoja lisätä avoimuutta, jotta kuntatasolla varmistetaan samapalkkaisuusperiaate ja läpinäkyvät palkkausjärjestelmät ja palkan määräytymisen perusteet. Vuonna 2018, naisten ansiot kuntasektorilla olivat 87 % miesten ansioista. (THL) Yksityistämisen sukupuolivaikutukset on arvioitava esimerkiksi varhaiskasvatuksessa.

Hoivatyössä, erityisesti vanhusten hoivatyössä työskentelevien työoloja ja kuormitusta valvotaan. Paitsi laitoshoidon, myös kotihoitajien sijaistuksista huolehditaan työn laadun ja työntekijöiden hyvinvoinnin takaamiseksi.

Siksi vaadimme, että:

- Palkkatasa-arvo toteutuu kunnissa.
- Kuntien roolia samapalkkaisuuden edistäjänä vahvistetaan.
- Päiväkotien henkilökunnan jaksamisesta ja riittävästä sijaistuksesta huolehditaan.
- Omaishoitajien riittävästä korvauksista, sijaistuksista ja työhyvinvoinnista huolehditaan.
- Kunnat edistävät työn, perheen ja vanhemman sukupolven hoivan yhteensovittamista tasa-arvoa lisäävästi. Henkilöstöä koskevaan tasa-arvosuunnitelmaan kirjataan tavoitteet

työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi ja raskaussyrjinnän määrätietoiseksi ehkäisemiseksi.

- Järjestetään kaikki työsuojeluvalluudet kattava koulutus koskien seksuaalista häirintää ja vakiinnutetaan koulutus.

4. Ikäystävällinen kunta ja sukupuolistunut hoiva

Ikäihmisten palvelut ovat pääosin muita kuin sosiaali- ja terveystalouksia. Saavutettavat ja kaikille yhdenvertaiset palvelut luovat hyvinvointia. Vanhusten palveluissa on kiinnitettävä erityistä huomiota omaishoitajien kohonneeseen riskiin joutua väkivallan kohteeksi, ml. seksuaalinen väkivalta, joka usein jää piiloon. Omaishoitajien kanssa työskentelevät käyttävät puheeksi ottamista sekä omaishoitajien että -hoidettavien väkivaltariskin tunnistamiseksi. Sopimusperusteisista, täysipäiväisistä omaishoitajista kaksi kolmasosaa on naisia.

Siksi vaadimme, että:

- Kunnat tekevät kiinteää yhteistyötä uuden vanhusasiainvaltuutetun kanssa.
- Lisätään vanhusten kotihoitoon taloudellisia resursseja.
- Kuntien tuottamien palvelujen tulee olla esteettömiä ja kaikille saavutettavia. Tämä koskee myös digitaalisten palvelujen saavutettavuutta.
- Intervallihoidot ja omaishoitajien lomat turvataan myös pandemiatilanteissa.
- Kuntien tarjoamien hoivapalvelujen työehdot riittävälle tasolle.

5. Sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys

Kuntien aktiivinen sitoutuminen YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin edesauttaa tavoitteiden

saavuttamista vuoteen 2030 mennessä ja tuo kansainvälisesti merkittävät tavoitteet mahdollisimman lähelle ihmisten arkea. Kestävän kehityksen tavoitteet tuovat kootusti yhteen niin ekologiset, sosiaaliset kuin taloudelliset toimenpidesuosituksukset.

Luottamushenkilöiden ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta käsittelevien koulutusten tulee olla kiinteä osa yhteistä perehdyttämistä valtuustokauden alussa. Osana sosiaalisesti kestävästä kehityksestä kuntien tulee luoda turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöille että luottamustehtävissä toimiville. Luottamustehtävissä toimivia koskevassa ohjeistuksessa voidaan käyttää hyväksi muiden kuntien, esim. Espoon, kokemuksia.

Siksi vaadimme, että:

- Jokainen kunta laatii YK:n Agenda 2030 toimenpideohjelman, jossa tavoitteena on edistää kunnan toiminnassa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä kehityksestä ja kiinnittää erityistä huomiota sukupuolten tasa-arvoon.
- Jokaisessa Suomen kunnassa laaditaan arvostavan vuorovaikutuksen ohjeet luottamushenkilöorganisaatioon.
- Jokainen Suomen kunta kouluttaa luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden kysymyksistä.
- Jokaisessa kunnassa otetaan käyttöön lapsivaikutusten arviointi.
- Kaikki vaalipaikat ovat esteettömiä ja tieto vaaleista on saavutettavaa sekä kunnat pyrkivät johdonmukaisesti esteettömiksi ja saavutettaviksi.
- Jokaisella kunnantalolla liputetaan sateenkaarevasti paikallisten pride-tapahtumien kunniaksi sekä huomioidaan homo-, bi- ja transfobian vastainen päivä 17.5.
- Naisten osuus joukkoliikenteen käyttäjistä on suuri ja sen kehittäminen edistää naisten liikkumismahdollisuuksia ja työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Joukkoliikennettä täydennetään uusien keinoin julkisin varoin niillä harvaan asutuilla alueilla, jossa laaja julkisen liikenteen verkosto on haastava toteuttaa.

6. Sukupuolistunut väkivalta ja ihmiskauppa

Väkivaltaa kokeneiden tukijärjestelmä ja väkivallan ennaltaehkäisy koostuu eri tasoilla toimivien tahojen tarjoamista palveluista. Kuntien vastuulla on erityisesti väkivallan ehkäisytyö ja tarjota kriisiajan jälkeisiä palveluita. STM:n 2019 alussa teettämän kyselyn mukaan lähisuhdeväkivallan torjumisen puitteet puuttui noin puolelta vastanneista kunnista (<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162012>). Jotta sukupuolistunut väkivalta saadaan kitkettyä, on tärkeää, että Suomen jokaisessa kunnassa tehdään järjestelmällistä ja suunnitelmallista väkivallan ehkäisytyötä.

Kuntien on huolehdittava siitä, että muutokset lähisuhdeväkivallan sovittelun ohjeistuksessa toimeenpannaan täysimääräisesti. Kouluissa on edistettävä sukupuolistuneeseen väkivaltaan ja häirintään puuttumista ja ennaltaehkäisyä. On koulutettava kunnallisille oppilaitoksille häirintäyhdyshenkilöitä sekä vakiinnutettava toiminta kaikille turvallisten oppimisympäristöjen takaamiseksi.

Kunnan palveluissa ja toiminnassa on tunnistettava ihmiskaupan uhrit, sekä pakkoavioliiton ja sukupuolielinten silpomisen suureen riskiin kuuluvat lapset ja nuoret. Tunnistamisen kehittyminen saavutetaan täydennyskouluttamalla kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä.

Siksi vaadimme, että:

- Kuntien kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan työntekijöillä on ajantasainen ja kattava osaaminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sitä koskevasta lainsäädännöstä, ml. Istanbulin sopimus.
- Kunnissa tehdään määrätietoisesti naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyötä ja huolehditaan väkivaltaa kokeneiden pitkäaikaisesta tuesta ja jälkihuollosta kriisipalveluiden jälkeen.
- Huolehditaan, että väkivaltaa kokeneiden palveluissa on katkeamaton palveluketju riippumatta palveluiden tuottajatasosta.
- Jokaisessa kunnassa on naisiin kohdistuvan väkivallan yhteyshenkilö, joka osallistuu

kansalliseen verkostoon.

- Haavoittuvat ryhmät, kuten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä vammaiset henkilöt on huomioitava lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä ja palveluissa.
- Sisällytetään ihmiskaupan vastainen toiminta osaksi kaupungin/kunnan laajempaa rikosentorjuntaohjelmaa ja turvallisuus-suunnitelmaa.
- Panostetaan ihmiskaupan varhaiseen tunnistamiseen. Nimetään selkeät vastualueet tunnistamisprosessiin osallistuville toimijoille.
- Tunnistetaan turvapaikanhakijoina tullessiin naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta ilmiönä ja varmistetaan erikieliset tukipalvelut väkivallan uhreille.

